

Kan 'Meer dan één taalbes- chouwing' de wereld redden? Van regionaal taalbeleid naar taalbeleid in de klas

1 juli 2007

Auteurs: [Hilde De Smedt](#), [Hilde Leon](#), [Werner Schrauwen](#)

Volume: [36](#)

Nummer: [5](#)

Pagina's: 3-21

Documenten

- [vonk_jrg36_046.pdf](#)

3 kan meer dan een taalbeschouwing de wereld redden van regionaal taalbeleid naar taalbeleid in de klas hilde de smedt hilde leon werner schrauwen in het licht van het huidige denken en de recente discussies over taal vaardigheids onderwijs en schooltaalbeleid stellen we in wat volgt het leermiddel meer dan een taalbes-
chouwing voor een lessenspakket over talen meertaligheid en taaldiversiteit et onder-
wijs en meer bepaald het sies in het vlaams parlement 4 de brusselse onderwi-
js van en in taal is altijd al een raad 5 voorstellen van de ministers vanden hot
item geweest zowel in de pers als in broucke 6 en vanhengel 7 die een rondetafel
politieke middens op straat en uiteraard conferentie aankondigen over dit alles
wordt op school iedereen blijkt over onderwijs uitvoerig bericht in ontelbare ar-
tikels in diverse van en in taal duidelijke meningen te kranten en bladen waarin
we o a lezen dat hebben en wil die ook graag kwijt de situatie in antwerpen nog
slechter is dan die in brussel 8 een opvallend feit iedereen is het erover eens dat
taal een belangrijke rol speelt taal in onderwijs bij het onderwijzen en iedereen is
het onderwijs in taal leren en niet alleen in erover eens dat brussel zegt minister
taal een belang de laatste maanden waren toch wel uit vandenbroucke 9 rijke rol
speelt bij zonderlijk druk er was het onvruchtbare het onderwijzen kennis
vaardighedendebat en de reactie mijn politieke boodschap en leren daarop van o a
de von 1 er was de sluiting voor het brusselse neder van een brusselse school 2
door een inrich landstalige onderwijs is tende macht die vreest te weinig
kwaliteitsvol genuanceerd het rapport onderwijs te kunnen aanbieden aan leerlin-
gen leert dat er geen probleem is met de kwaliteit die voor taal en schoolse
vaardigheden te van de diploma s ze zijn evenveel waard als zwak presteren in
maart verscheen een in de rest van vlaanderen dat is een inspectierapport 3 over

de kwaliteit van het belangrijk houvast het kan ouders gerust brussels onderwijs dat enkele pijnpunten stellen maar je moet dan ook aanvaarden dat aangeeft en aanbevelingen formuleert die een aantal scholen slecht scoort dat het vaak te maken hebben met de meer talige soms schort aan een taalbeleid dat er heel situatie daarop volgen parlementaire discussie wat schoolse achterstand is juli 2007 nummer 5 36e jaargang 4 bepaalde conclusies uit het brusselse rap allemaal positieve maatregelen die de nederport zijn van toepassing op heel vlaanderen landse taalvaardigheid en het leren in het omdat ik weet dat een aantal centrum nederlands ten goede zullen komen ook wij steden voor vergelijkbare problemen staat geloven in meer nederlands is beter leren als zullen sommige maatregelen voor heel het gaat om het zo spontaan mogelijk verho vlaanderen gelden zo willen we ouders van het contact met de taal de cultuur in vragen om hun kinderen een jaar kleuterklas functioneel communicatieve situaties alleen in het nederlands te laten volgen we willen vragen we ons af of dit kan gerealiseerd de betrokkenheid van ouders aanmoedigen worden door een aanpak die veelal met de en hen op hun plichten wijzen en wie over beste bedoelingen van de stapt naar een andere school moet een wereld behoorlijk ver taaltest ondergaan plichtend van bovenaf intrinsieke kan worden genoemd en motivatie kan die daardoor wellicht op slechts worden wat weerstand stuit meer opgewekt als men alles kan beter nederlands wordt immers vertrekt vanuit de snel minder mijn taal de eigen ervaringen bovenop de reeds genomen maatregelen andere taal die voor heel met taal en meer zie het gok beleid de extra maatregelen veel nieuwe vlamingen en taligheid in brussel en de rand het brede zorg brusselaars de moeder beleid worden een aantal voorstellen taal is willen we dat leer gelanceerd zoals de sterke aansporing ver lingen en hun ouders meer maar vooral plichting om kinderen vanaf vijf jaar naar beter nederlands leren dan zullen we moe school te laten gaan en ouders lessen ten stilstaan bij de tot nu toe onderschatte nederlands te laten volgen een betere factoren die dit taalleren beïnvloeden een stroomlijning van de ondersteuningsinitia daarvan is zeker de attitude en de daaruit tieven taalassistenten in voortvloeiende hoge of lage leermotivatie die de kleuterklas en in men ontwikkelt tegenover een bepaalde taal het secundair onderwijs maar ook tegenover meertaligheid taal meer nederlands zegt guy vanhengel 10 vaardigheid en dergelijke zie ondermeer wordt snel minder brussels minister en gibbons ramirez 2004 mijn taal de collegelid bevoegd voor andere taal die onderwijs moet absoluut nogmaals het is noodzakelijk te focussen op voor heel veel worden verder gewerkt het vergroten van de schoolse taalvaardig nieuwe vlamingen aan de ontwikkeling en heid nederlands opdat alle leerlingen optimale de moedertaal is vooral ook aan het leerkanen krijgen maar de manier waarop toepassen van het brus dat vaak in de klas op school op straat en in selse curriculum ook in het politieke discours gebeurt met name door de eerste graad van het secundair moet een hoop dingen op te leggen soms met een taaldifferentiatie verder worden gestimu opgestoken vingertje zou wel eens minder leerd net zoals het invoeren van een derde gunstige effecten kunnen opleveren zeker op jaar in de eerste graad met het oog op het het gevoelige terrein van taal en taalgebruik verbeteren van de kennis van het neder een wezenlijk onderdeel van cultuur en lands als instructietaal verder moet wor-

den identiteit is het eerder aangewezen om via gestimuleerd sensibilisering informatie uitwisseling van 36e jaargang nummer 5 juli 2007 5 ervaringen boeiend onderzoek en studie leer mensen met taal omgaan hoe kinderen met lingen ouders oude en nieuwe vlamingen en in meer dan een taal leven welke taal en brusselslaars te motiveren om talen te leren varianten men kent en welke taal waar en intrinsieke motivatie kan slechts worden wanneer wordt gebruikt zijn boeiende vragen opgewekt als men vertrekt vanuit de eigen die het vertrekpunt en de bron kunnen zijn van ervaringen met taal en meertaligheid hoe het leren van en in taal meer dan een taalbeschouwing uit het voorwoord taal en cultuur zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden dat ervaar je elke dag zeker in een kosmopolitische stad als brussel maar ook elders worden steeds meer mensen geconfronteerd met verschillende cultuuruitingen met andere talen deze diversiteit is een wezenlijk kenmerk van onze maatschappij geworden het is niet alleen een interesant en verrijkend gegeven maar het kan ook als een bindmiddel tussen mensen en gemeenschappen worden beschouwd kiezen voor en en taal en meertaligheid aan het belang van nederlands als leertaal en aan thuistalen de onvruchtbare tegenstelling nederlands vreemde talen aan hoe taal wordt gebruikt mijn of een andere taal moet absoluut en is opgebouwd aan een stukje gramma vermeden worden net zoals het of of tica binnen taalbeschouwing aan kennis denken in het kennisvaardighedendebat over taal en talen en aan taalvaardigheid tussen de bedrijven door zie kaders we geloven erin dat we via levensechte stellen we een methode of beter een lessen leraren en leerlingen en via hen instrument een leermiddel voor dat er o i in ouders en medeburgers kunnen brengen slaagt schijnbaar tegegengestelde doelen met tot een positieve houding ten aanzien van elkaar te verzoenen het gaat om een meertaligheid inclusief de andere taal en pakket lessen¹¹ voor de derde graad van het andere dat is een eerste vereiste om het lager en de eerste jaren van het secundair zich goed in taal te voelen goed met talen daaronderwijs dat aandacht besteedt aan om te gaan taalvaardiger te worden meer dan een taalbeschouwing uit de doelstellingen onze maatschappij wordt hoe langer hoe meer gekenmerkt door verscheidenheid deze pluriformiteit maakt de samenleving er soms niet gemakkelijker op maar ze maakt het leven wel rijker en boeiender onze kinderen en jongeren worden via de media in de school en bij vrienden voortdurend geconfronteerd met die multiculturele werkelijkheid juli 2007 nummer 5 36e jaargang 6 veel leerlingen leven in de school en elders in een meertalige situatie dat is voor hen heel gewoon aan deze gegevenheid kan het onderwijs niet zomaar voorbijgaan in deze materialen wordt de eigen taal en die van anderen als waardevol gegeven opgenomen in de klas bij het leren en in het dagelijks leven taaldiversiteit is dus een levensecht uitgangspunt maar op zich ook een doel om op een volwaardige manier aan de maatschappij te kunnen participeren is talenkennis een absolute vereiste taalvaardigheidsonderwijs en onderwijs in vreemde talen wordt gediend door meertaligheid als interessant studieobject in de klas te brengen nadenken over hoe talen in elkaar zitten over de manier waarop en de omstandigheden waarin ze worden gebruikt kan die taalvaardigheid en de motivatie om talen te leren versterken het vakonderdeel taalbeschouwing vormt daarvoor het uitgelezen kader de materialen willen zeker ook een positieve bij-

drage leveren aan het nederlands te vaak wordt nederlands door anderstalige leerlingen als een vreemde saaie vervelende en zelfs lelijke taal tegenover de eigen taal geplaatst een affectieve band opbouwen met het nederlands en andere talen is een van de belangrijkste doelen van de bundel dat vindt eigenlijk ook het beleid zowel het een en ander mag niet verward worden met vlaamse als het europese we verwijzen in de vurige pleidooien voor en de al even dat verband graag naar de talennota van hevige betogen tegen meertalig onderwijs minister frank vandenbroucke de lat hoog om het even wat voor onderwijs of het nu voor talen in iedere school goed voor de in een instructietaal verloopt of gebaseerd is sterken sterk voor de zwakken¹² het op een cil methodiek¹³ content and materiaal dat we ontwikkeld hebben kadert language integrated learning kan pas binnen talensensibilisering een methodiek kwalitatief onderwijs zijn als het kinderen en die in de nota van de minister als volgt jongeren op een betekenisvolle en didac wordt omschreven talensensibilisering be tische verantwoorde manier voorbereidt op tekent letterlijk gevoelig maken voor talen het functioneren in een maatschappij waarin we willen dat iedereen op een positieve de aanwezigheid van verschillende talen manier omgaat met de diversiteit aan talen deel uitmaakt van het dagelijkse leven op school willen we de diversiteit aan talen dergelijk onderwijs mag niet voorbijgaan in de klas op een pedagogisch didactische aan vragen als hoe voel ik me als iemand manier aanwenden op europees niveau mij in een andere taal aanspreekt ervaar ik vind je deze stroming terug onder de naam andere talen als boeiend of bedreigend language awareness en eveil aux lan heb ik oog voor de non verbale communi gues het europese streefdoel is ambitieus catie en kan ik over de cultuurgrenzen heen iedere burger beheerst naast zijn moeder boodschappen interpreteren goed commu taal nog twee andere talen niceren 36e jaargang nummer 5 juli 2007 7 leerplandoelen en de leerlingen zijn bereid om een onbe-eindtermen vooroordeelde houding aan te nemen tegenover taalverscheidenheid en taal bovenstaande vragen leiden ons als vanzelf variatie naar de leerplandoelen en de eindtermen het volstaat om met een skimmend oog uit de bespreking van en de voorbeelden uit door de leerplannen en de eindtermen taal het materiaal mag blijken dat deze eind beschouwing nederlands van de lagere termen op een betekenisvolle manier door school 14 en de eerste graad van het secun middel van het lessenpakket kunnen dair onderwijs 15 te bladeren om het volgen worden nagestreefd de te registreren reflectie over afspraken met betrekking taalbes-chouwing wordt in de leerplannen tot taalbeleid variatie zender ontvan en de eindtermen voor de lagere school en ger boodschap de band tussen de de eerste graad van het secundair onder sociaal culturele herkomst van de spre wijs gekoppeld aan de vaardigheden ker de vorm en de inhoud van de luisteren spreken lezen en schrijven het boodschap moet absoluut meer zijn dan zinnen in binnen de taalgebruikssituatie reflecte stukjes verdelen en woorden benoemen ren over dialect en standaardneder naast onderzoeken hoe de taal wordt lands afspraken met betrekking tot opgebouwd wordt er veel ruimte gecreeerd taalgebruik de keuze van de taal in om na te gaan hoe taal wordt gebruikt hoe functie van de luis-teraar ze functioneert in die zin dient taal de leerlingen zijn in staat om op basis beschouwing de vier vaardigheden in een van reflectie een verband te leggen

meertalige context betekent dit ook dat tussen het taalsysteem en de bedoelin over het gebruik van andere talen moet gen van taalgebruik dit altijd in een worden gereflecteerd binnen deze taal concrete context beschouwelijke momenten kan de rijkdom de leerlingen kunnen reflecteren op het van de culturele en talige diversiteit positief taalsysteem klanken woordvormen worden aangewend kennis over en vaardig woordvolgorde zin in ta a l en worden hier niet alleen verzoend de leerlingen hebben zicht op bepaalde ze worden onafscheidelijk taalhandelingen meer dan een taalbeschouwing doelgroep en concrete doelen leerlingen van de derde graad lager onderwijs en van de eerste graad secundair onderwijs naargelang de taalachtergrond van de leerlingen zal de focus enigszins verschuiven in klassen waar taaldiversiteit bij leerlingen aanwezig is zullen bepaalde activiteiten meer herkenning oproepen hetzij omdat de eigen taal erin voorkomt hetzij omdat het thema meertalig opgroeien centraal staat juli 2007 nummer 5 36e jaargang 8 in groepen met haast uitsluitend vlaamse leerlingen zullen sommige activiteiten eerder nieuwsgierigheid wekken vanwege het nieuwe daar waar de eigen taalvaardigheid onder de loep wordt genomen kan bij zogenaamd eentalige jongeren gekeken worden naar het informele taalleren bijvoorbeeld engels via liedjes en het vreemdetalenonderwijs de concrete doelstellingen van de bundel kunnen als volgt worden samengevat behalen van leerplandoelen en eindtermen op het vlak van taalbeschouwing taalvaardigheid verhogen positieve attitude t o v taalleren en meertaligheid wederzijds begrip bevorderen over kennis en vaardigheden middel van het lessenpakket taal en taaldiversiteit met leerlingen bekijken maar er is nog meer door de interactieve vergroot de taalvaardigheid van alle leer en cooperatieve manier waarop we door lingen meer dan een taalbeschouwing structuur en aanpak in het eerste deel wordt de thematiek benaderd op een klimmige wijze d w z met een specifieke methodiek waarin groepswork en interactie centraal staan deze methodiek die aansluit bij clim cooperatief leren in multiculturele groepen is voor veel leer krachten geen onbekende meer en is van bij de start verbonden met de vernieuwingen inzake intercultureel onderwijs niet verwonderlijk dus dat we met de thematiek taal en meertaligheid terecht komen bij deze methodiek die interactie en interculturele vaardigheden in de ruime betekenis centraal stelt cooperatief leren is een aanpak die leerlingen ertoe aanzet om in samenwerking met elkaar een taak tot een goed einde te brengen het is een vorm van complementair groepswork waarin elk lid van de groep zijn eigen inbreng heeft de eigenlijke clim methode is een gestructureerde vorm van samenwerkend leren waarbij na een oriëntatie fase groepswork in vijf rotaties wordt aangeboden elke rotatie wordt afgesloten met een presentatie elke groeps lid krijgt een bepaalde rol te vervullen zo is er de materiaal meester de verslaggever de tijdsbewaker bij de klimmige werkwijze vervalt de rotatie m a w ieder groepje krijgt een andere bronnen kaart en opdrachten en het thema kan in een keer worden afgewerkt vooral in het secundair 36e jaargang nummer 5 juli 2007 9 onderwijs biedt deze aanpassing meer mogelijkheden weinige leerkrachten hebben twee lessen na elkaar in een klas en een rotatiesysteem vergt behalve veel praktische organisatie al gauw meer dan 100 minuten ook vakoverschrijdende lessen zijn nog niet zo ingeburgerd thematische bronnenkaarten binnen een vak bieden een alternatief thema s die werden uitgew-

erkt talen maken verschil dit geheel bevat teksten en opdrachten i v m ondermeer het esperanto talen lenen van elkaar talen hebben een geschiedenis zie lesvoorbeeld in bijlage 1 gebarentaal hier wordt de leerling ingewijd in de boeiende wereld van de gebarentaal ook de gelijkenissen met de spreektaal worden even onder de loep genomen cybertaal dit handelt uiteraard over sms chatten en mailen onderwerpen waarover de leerlingen meestal meer weten dan hun leraren deel 2 biedt kortere opdrachten aan rond dezelfde thematiek die gemakkelijk op te nemen zijn er wordt eveneens veel aandacht besteed aan interactie maar wat beperkter in de tijd deze activiteiten kunnen in het secundair onderwijs ook door andere leerkrachten dan de vakleerkracht nederlands worden opgenomen we denken dat het positief is wanneer leerlingen op die manier kunnen ervaren dat openheid voor talen een zaak is van het hele team in het basisonderwijs geven deze fiches in deel 2 de leerkrachten de kans om naast de intensieve thema s het hele jaar door de thematiek weer te laten opduiken de opbouw werd zo eenvoudig mogelijk gehouden per onderwerp is er een leerkrachtenfiche met bijhorende leerlingenfiches nu en dan is er extra materiaal voorzien voor discussiespelen en andere werkvormen thema s uit deel 2 talen in mijn klas bij dit thema gaan de leerlingen na welke talen er in hun klas gesproken worden ze bespreken ook met elkaar wanneer ze welke taal gebruiken talen in beweging hier hebben we het over gebarentaal bij horenden dit onderwerp leunt uiteraard aan bij gebarentaal uit deel 1 dit is geen toeval regelmatig verwijzen we naar het andere deel bepaalde fenomenen via een andere invalshoek en werkvorm bekijken zorgt ervoor dat de opgedane kennis en de vaardigheden ingeslepen raken zie bijlage 2 andere thema s zijn ondermeer spreekwoorden kindertaal stopwoorden meertaligheid ook hier hebben we getracht om vanuit de leefwereld van de leerlingen te vertrekken en om de werkvormen zo aantrekkelijk maar vooral vaardigheid bevorderend mogelijk te maken zie bijlage 3 juli 2007 nummer 5 36e jaargang 10 uitsmijter Amerikaanse vader van het sociaal coöperatief leren schreef in contact actief tweede ons onderwijs behoort tot het beste in de taal leren high 2003 wereld daar mogen we terecht trots op zijn maar uit de pisa gegevens¹⁶ blijkt dat voor de immigranten en hun kinderen we er niet echt in slagen om iedereen gelijke is engels naar onze situatie vertaald kansen te geven de kloof tussen de aller nederlands de sleutel die de deur opent beste leerlingen en de zwaksten is onrust naar de rest van het programma zonder barend groot en dat heeft ondermeer met die taalvaardigheid zijn grote delen van onze achterstelling en taalachterstand te maken bevolking gedoemd tot een leven van niet we moeten ervoor zorgen dat de nieuwe waargemaakte mogelijkheden eerste en tweede generatie vlamingen de wereld verandert we zitten nu in de 21ste en brusselaars volwaardig en productief eeuw als historici terugkijken op de 20ste eeuw kunnen participeren aan het economisch dan zullen ze deze eeuw kenmerken als de maatschappelijke en culturele leven van periode waarin onafhankelijke staten met hun vandaag en morgen in eigen taal ophielden te bestaan economische europees en internatio en technologische ontwikkelingen creëren de kloof tussen naal perspectief dat onderling afhankelijke mondiale leefomgeving de allerbeste kunnen we alleen maar gen waarin kennis van verschillende talen door leerlingen en de verwezenlijken door op de gemiddelde

burger een noodzakelijke voor zwaksten is een positieve manier om waarde is om zijn mogelijkheden optimaal te onrustbarend te gaan met meertalig benutten een meertalige bevolking is afge groot heid door te focussen en zien van andere voordelen een noodzakelijke op de beheersing van de voorwaarde om economisch te kunnen over instructietaal en op de leven in een multinationale wereld bereidheid en de kunde om andere talen te gebruiken dat dit niet voor meer informatie over de bundel alleen een taak is voor vlaanderen of andere materialen met betrekking tot dit europa bewijst het volgende fragment uit thema ook voor jongere kinderen en een voorwoord dat spencer kagan de achtergronden kunt u terecht bij hilde de smedt hilde leon werner schrauwen regionaal integratiecentrum foyer nascholingscentrum brussels hoofdstedelijk gewest werkhuizenstraat 25 karel bogaertstraat 4 1080 brussel 1020 brussel info wgi foyer be nascholing brussel skynet be 36e jaargang nummer 5 juli 2007 11 noten 1 von be documenten site grofgeschud 36 2 html 2 brusselnieuws be raadvgc be documenten iv02032007 pdf 3 ond vlaanderen be nieuws 2007p files 0306 rapport brussel pdf 4 jsp vlaamsparlement be docs handelingen commissies 2006 2007 08032007 5 raadvgc be documenten iv20032007 pdf 6 ond vlaanderen be nieuws 2007p files 0306 beleidsvoorstellen brussel pdf 7 vanhengel info nl page php initiatieven nl onderwijs 2007030701 8 brusselnieuws be site rubrieken 1091053933 page htm newsid 1173865394 9 brusselsnieuws irisnet be site rubrieken 1091053933 page htm newsid 1175156000 10 vldbrussel be engine print php id 2007030675 11 de smedt leon schrauwen 2003 dit pakket is een realisatie van regionaal integratiecentrum foyer en het nascholingscentrum brussels hoofdstedelijk gewest met de steun van de vlaamse gemeenschapscommissie integratiecentrum foyer bouwde reeds heel wat ervaring op met de introductie en uitbouw van projecten met onderwijs in de eigen taal en cultuur dit leidde onder meer tot het formuleren van nieuwe prioriteiten het ondersteunen van een open klas en schoolklimaat ten aanzien van talen en een positieve attitude van alle betrokkenen leerkrachten ouders kinderen nascholingscentrum brussels hoofdstedelijk gewest ondersteunt door middel van nascholingspakketten en vormingssessies leraren die lesgeven in brusselse scholen die ondersteuning is niet alleen gericht op het wegwerken van taal achterstand maar ook op het doordacht omgaan met diversiteit en meertaligheid op school binnen het kader van een schoolspecifiek en breed taalbeleid 12 ond vlaanderen be beleid nota talenbeleid 280906 pdf 13 ond vlaanderen be beleid nota talenbeleid deel6 htm 14 ond vlaanderen be dvo basisonderwijs lager eindtermen nederlands htm 15 ond vlaanderen be dvo secundair 1stegraad astroom uitgangspunten nederlands htm 16 aps vlaanderen be statistiek nieuws onderwijs 2004 12 pisa htm juli 2007 nummer 5 36e jaargang 12 bibliografie de smedt h leon h schrauwen w 2003 meer dan een taalbeschouwing een lessenspakket over talen meertaligheid en taaldiversiteit lerarenbundel leerlingen bundel en spelmateriaal brussel regionaal integratiecentrum foyer nascholings centrum brussels hoofdstedelijk gewest met de steun van de vlaamse gemeenschapscommissie gibbons j ramirez e 2004 maintaining a minority language a case study of hispanic teenagers clevedon multilingual matters ltd high j 2003 nederlandse bewerking door jannie copper e a contact actief tweede taal leren middelburg rpcz jonckheere s te versch language educator

awareness lea talensensibilisering en ontwikkeling van multicultureel bewustzijn in taal lerarenopleidingen regionaal integratiecentrum foyer i s m de werkgroep immigratie 2006 thuis spreek ik ook brussel rymenans r van gorp k paus h 2005 elke leraar is leraar nederlands de rol van taal bij onderwijs en leren vonk 35 1 p 17 24 schrauwen w van braak j 2001 stappen op weg naar een taalbeleid op school vonk 31 2 p 19 32 schrauwen w stevens m van den hauwe j 2000 taalbeleid op de lagere school en brede aanpak vonk 29 5 p 3 18 top l de smedt h 2005 zin voor talen talensensibilisering en de taalportfolio in een meer talig onderwijs antwerpen apeldoorn garant van gorp k 2005 wie is er bang van meertaligheid von be documenten site grofgeschud 35 1 html 36e jaargang nummer 5 juli 2007 13 bijlage 1 lesvoorbeeld uit talen met uitsterven bedreigd talen met uitsterven bedreigd bronnenkaart sommige talen worden met uitsterven bedreigd ze worden bijna niet meer gesproken in totaal zijn er zo'n zesduizend talen bekend daarvan zouden er tegen het eind van volgende eeuw maar 3000 meer overblijven het nederlands loopt geen gevaar door zijn rijke literatuur in de krant het nieuwsblad van 21 februari 2002 lazen we het volgende 3 000 talen verdwijnen brussel ap de unesco actualiseert haar atlas van de talen op de wereld 3 000 talen staan op het punt te verdwijnen in europa zijn het keltisch in groot britannië en de romatalen van de zigeuners het ergst bedreigd in australië verdwenen al 100 talen van de aboriginals in afrika staan 600 van de 1 400 gekende lokale talen onder druk de maker van de studie een australische professor van hongaar afkomst die zelf 50 talen spreekt voorspelt dat in latijns amerika veel kennis van geneeskrachtige planten zal verdwijnen als niemand nog de plaatselijke indianentaal beheerst er zijn talen in de wereld die maar door vijf mensen meer worden gesproken sommige indianentalen bijvoorbeeld als die vijf mensen dood zijn is ook die taal dood er zijn gebieden in de wereld met heel veel verschillende kleine talen het zijn vooral die talen die met uitsterven zijn bedreigd in de wereld zijn er bijvoorbeeld negen landen waarin zo'n 200 verschillende talen worden gesproken in indonesië alleen al bestaan er 900 verschillende talen in afrika ook tenminste 1 400 in europa worden er maar 175 verschillende talen gesproken talen met uitsterven bedreigd activiteit-enkaart a groepsopdracht lees je bronnenkaart discussieer over de volgende vragen en noteer de antwoorden kort op de antwoordkaart 1 zou elk land een taal hebben of denk je dat er meer talen op de wereld zijn dan landen natuurlijk zijn er meer talen dan er landen zijn juli 2007 nummer 5 36e jaargang 14 2 in de tekst en het krantenartikel worden vaak landen en werelddelen genoemd haal er even je atlas bij en de extra antwoordkaart waarop een wereldkaart is gedrukt schrijf in de vakjes naast de werelddelen en landen hun naam en noteer in t kort wat je erover te weten bent gekomen hoeveel talen worden er gesproken zijn er talen bedreigd zie bronnenkaart 3 waarom lopen sommige talen de kans om uit te sterven zou het engels kans lopen om uit te sterven waarom niet zie bronnenkaart je zou kunnen stellen dat hoe meer mensen een taal spreken hoe minder de kans bestaat dat die taal uitsterft sommige talen lopen de kans om uit te sterven omdat er slechts heel weinig mensen die taal spreken als die mensen dood zijn is de taal ook dood engels zal nog lang niet uitsterven want heel veel mensen moedertaalsprekers en anderstaligen spreken die wereldtaal 4 denk je dat jouw moedertaal bedreigd is

waarom niet als ze bedreigd zou zijn wat zou je dan doen om ze te redden talen met uitsterven bedreigd activiteitenkaart b groepsopdracht verdeel de volgende taken je werkt dus het best per twee of drie 1 maak een gedicht waarin je vertelt hoe fijn je je moedertaal wel vindt dit gedicht breng je straks voor de klas 36e jaargang nummer 5 juli 2007 15 als je het wat moeilijk hebt om te beginnen kan je gebruik maken van volgende begin zinnen omdat ze klinkt als omdat ze zingt als hou ik van mijn taal of zonder mijn taal kan ik niet alleen in mijn taal kan ik ja zonder mijn taal ben ik verloren of een rap versie mijn taal is cool man je weet wat ik bedoel man 2 je voert een actie om te voorkomen dat je taal uitsterft je bedenkt hiervoor enkele slogans en schrijft die neer op grote papieren bereid je voorstelling voor voorstelling je draagt je gedicht voor je houdt een demonstratie in de klas met je slogans een journalist interviewt een deelnemer aan de betoging en vraagt hem meer uitleg over het waarom van de betoging juli 2007 nummer 5 36e jaargang 16 bijlage 2 opdrachten 2 en 5 uit de lesfiche taal in beweging opdracht 2 de leerlingen staan nu stil bij het gegeven dat de betekenis van gebaren niet in elke taal hetzelfde is materiaal leerlingenfiche llo4 een kopie per leerling pennen werkwijze je vertelt nog niet dadelijk dat de activiteit gaat over gebaren in verschillende talen je laat de leerlingen eerst het werkblad maken ze werken per twee en bespreken de betekenis van de gebaren ze noteren hun idee wanneer ze verschillen van mening noteren ze beide ideeën daarna bespreek je hun oplossingen laat telkens eerst het gebaar uitbeelden mogelijk zijn er ook hier verschillende interpretaties vertel de leerlingen nu dat verschillende oplossingen mogelijk waren omdat deze gebaren verschillende betekenissen hebben naargelang de taal die men spreekt geef de oplossingen oplossingen er zijn dus heel wat overeenkomsten maar elk land heeft ook een reeks gebaren die een specifieke betekenis hebben let dus op wat je zo allemaal doet als je met vakantie bent vingertopkus dit is een groet in portugal zweden en malta in belgie nederland frankrijk en spanje denemarken en turkije betekent dit dat je iets zeer goed of lekker vindt wangschoef zeer populair italiaans gebaar voor mooi heerlijk schitterend in duitsland betekent dit dat je gek bent 36e jaargang nummer 5 juli 2007 17 kinnewip op korfoe en in portugal betekent dit dat je nee zegt in belgie frankrijk en tunesie betekent dit dat je geen interesse hebt oorlelletje aanraken in italie wil dit zeggen dat een man zich vrouwelijk gedraagt in portugal heeft het dan weer een positieve betekenis oke of nul als je dit gebaar in belgie frankrijk of tunesie maakt betekent het dat iemand een nul is in schotland engeland nederland noorwegen oostenrijk italie en vele andere landen betekent het dat je iets oke vindt opdracht 5 materiaal kaartjes met stellingen 04 pen en papier werkwijze deel de klas in maximum 10 groepjes en geef hen een opdrachtkaart ze krijgen 10 minuten om zich voor te bereiden daarna leest elk groepje zijn stelling voor en geeft zijn argumenten de drie juryleden hebben ondertussen de stellingen en de bijhorende commentaar doorgenomen zodat ze er zeker van zijn dat ze alles hebben begrepen een van hen leest nu het correcte antwoord voor de anderen beslissen of de argumenten correct waren en voldeden eventueel kan onderstaande tekst achteraf gekopieerd worden voor de leerlingen juli 2007 nummer 5 36e jaargang 18 stellingen over non verbale communicatie 1 non verbale communicatie is hetzelfde in alle culturen fout non ver-

bale communicatie kan cultuurgebonden zijn verschillende culturen hebben duidelijke verschillen in de afstand die ze bewaren tussen mensen hun gebruik van bepaalde gezichtsuitdrukkingen lichaamshoudingen oogcontact gebaren toon van de stem en vele andere non verbale maniertjes 2 mensen uit bijna alle culturen laten gevoelens zoals blijdschap en verdriet op vrijwel identieke manier zien goed er is bewijs dat er universele overeenkomsten zijn in gezichtsuitdrukkingen die gevoelens zoals angst blijdschap en verdriet overbrengen 3 lachen is altijd een teken van blijheid fout in sommige culturen zoals in japan en korea betekent lachen niet altijd dat iemand blij is soms betekent het dat hij of zij verlegen is met de situatie of angstig 4 in alle culturen zien we dat mannen onder elkaar weinig gevoelens tonen ze willen koel overkomen fout in iran bijvoorbeeld wordt van mannen verwacht dat ze gevoelens tonen als ze dat niet doen vindt men hen onbetrouwbaar en missen ze een belangrijke menselijke trek 5 een braziliaanse man en vrouw die elkaar groeten of afscheid nemen kijken elkaar in de ogen en geven elkaar drie zoenen de eerste kus op de rechterwang de tweede op de linkerwang en de derde weer op de rechterwang dit betekent dat ze zich tot elkaar aangetrokken voelen en wel een relatie met elkaar willen fout kussen als een groet tussen mannen en vrouwen is heel gewoon in zuid ameri kaanse culturen in brazilie is de uitwisseling van drie zoenen een geaccepteerd teken van vriendschap 6 als een vrouw naar een man knipoogt wordt dat overal gezien als een leuke manier om de aandacht te trekken fout in bijvoorbeeld hongkong vindt men knipogen onbeleefd 7 de jappers zijn biologisch gezien niet in staat om alle menselijke emoties te tonen de natuur heeft hen dus eigenlijk anders gemaakt fout in alle culturen is aangetoond dat de basisemoties op een universele en gelijke manier uitgedrukt worden sommige culturen echter tonen de gevoelens meer terwijl andere zoals de jappers emoties in het openbaar niet zoveel laten zien ze kunnen het dus wel maar vinden dat het niet past 36e jaargang nummer 5 juli 2007 19 8 een jonge west indier die zijn of haar ogen neerslaat als hij zij vermanend wordt toegesproken door een volwassene met autoriteit toont geen respect voor die persoon en wil zo laten zien dat hij heel boos is fout in veel caribische west afrikaanse en zuid amerikaanse culturen is het een teken van respect en onderdanigheid als jonge mensen hun ogen neerslaan als ze aangesproken worden door een volwassene 9 in rusland is een super langzaam handgeklap na een optreden een groot compliment goed in rusland is zo n applaus een teken van hoge waardering 10 vanaf het moment dat een groep mensen van een zelfde cultuur of taal hun gebaren hebben bepaald veranderen ze niet meer fout belangrijke en veel gebruikte gebaren zoals bijvoorbeeld groeten veranderen zelden maar vooral jonge mensen vinden al wel eens nieuwe gebaren uit die dan iedereen gaat gebruiken vaak hebben ze dan liefst dat volwassenen ze niet begrijpen bijlage 3 opdracht 2 uit de lesfiche taal en zijn sprekers opdracht 2 materiaal kaartjes met de stellingen o2 pen en papier werkwijze discussiespel de leerkracht heeft kaartjes met een aantal stellingen je hebt telkens een a en een b stelling die een nagenoeg tegengesteld idee weergeven je deelt de klas in groepjes en geeft deze de volgende opdracht jullie krijgen per groepje een stelling je moet deze stelling verdedigen je krijgt 10 minuten de tijd om een aantal argumenten te noteren daarna hou-

den we een debat waar jullie per groep jullie stelling verdedigen elke groep heeft twee a drie minuten om zijn eigen standpunten uiteen te zetten na elke a en b stelling beoordeelt de klas twee zaken 1 welke groep gaf de beste argumenten 2 achter welke stelling sta jij hierover kan een verdere discussie ontstaan juli 2007 nummer 5 36e jaargang 20 eventueel kan je hen op het einde de beste stelling laten kiezen je kan nog even de ideeën samenvatten het is niet de bedoeling hen tot zeer eenduidige besluiten te laten komen belangrijke zaken om te onthouden zijn zeker laat ze eventueel in eigen woorden noteren iemands taalgebruik roept een indruk op over een persoon soms klopt die soms niet we moeten niet te snel oordelen we moeten ons ervan bewust zijn dat we door ons taalgebruik een bepaalde indruk maken op anderen taalgebruik hangt samen met de situatie laat hen eventueel enkele situaties noemen waarin normaal dialect wordt gebruikt en waarvan thuishoort stellingen hoe iemand praat het is belangrijker leerkrachten is belangrijk voor dat je iets zinnigs te zeggen mogen dialect de eerste indruk hebt dan dat je een correct spreken die je van een per te taal gebruikt soon hebt leerkrachten moeten dialecten zouden steeds algemeen beter verdwijnen nederlands spreken dialecten moeten blijven bestaan het is een goede gewoonte om overal algemeen nederlands te spreken het is knap als je je taal kan aanpassen aan de situatie 36e jaargang nummer 5 juli 2007